

Niestety, nie mamy tu do czynienia z rzeczą zupełnie nową, a przez to oryginalną, przepełnioną egzegetycznym polotem i wycuciem, co dało się zauważyć w niejednej pracy G. Bornkamma, szczególnie zaś w dwóch: *Jesus von Nazareth* (Urban Bücher 19, Stuttgart 1956; ⁹1971) oraz *Paulus* (Urban-Taschenbücher 119, Stuttgart ⁴ 1979). *Studien zum Neuen Testament* to zbiór wcześniej publikowanych, bądź jeszcze nie, przyczynków naszego Autora poruszających podstawowe zagadnienia NT. Zaprezentowane teksty pochodzą z okresu ponad trzydziestoletniej działalności Bornkamma, to jest z lat 1935—1968. Dotyczą one, poza jednym tylko wyjątkiem, wyłącznie NT, choć Autor znany jest z licznych prac z zakresu historii pierwotnego chrześcijaństwa oraz świata antycznego. Zamieszczone teksty można zakwalifikować do czterech działów.

Dział pierwszy dotyczy ogólnych zagadnień NT takich jak: wiara i historia w NT (9—24), zmiany w starotestamentalnym i nowotestamentalnym rozumieniu Prawa (25—71), pojęcie nagrody w NT (72—95).

Dział drugi dotyczy zagadnień czwartej Ewangelii: Bornkamm zamieścił tu swój przyczynek o własnej próbie interpretacji Ewangelii św. Jana (118—135) oraz dzieło Parakleta w Ewangelii Jana (96—117).

Trzeci dział tekstów jest odzwierciedleniem zainteresowań naszego Autora. Mianowicie znajdujemy tu jego interpretacje kluczowych zagadnień Pawłowej teologii takich jak choćby: problem Rz 1—3 (136—160), Rz 7 (178—196) List do Rzymian jako testament Pawła (197—216), chrzest i nowe życie u Apostoła Narodów (161—177), interpretacja 1 Kor 13 (217—236), prehistoria tzw. 2 Kor (237—269), Wieczerza i Kościół u Pawła (270—308).

W czwartym dziale znajdujemy jedynie przyczynek do Listu do Hebrajczyków (270—308).

Kto by chciał zapoznać się z egzegezą w wydaniu G. Bornkamma, winien sięgnąć bez wątpienia po jego pracę — zbiór artykułów. Daje ona ogólne spojrzenie na działalność naukową heidelbergońskiego biblisty.

Kraków

KS. DOMINIK TOMCZYK SCH. P.

LITURGIA HORARUM. Editio typica altera.

Po 15 latach, od pierwszego wydania typicznego Liturgii godzin (11 kwietnia 1971), Święta Kongregacja Kultu Bożego, dekretem z dnia 1 kwietnia 1985 r., opublikowała editio typica altera Liturgii godzin. Dla nas, oczekujących jeszcze na wydanie III i IV tomu Liturgii godzin w j. polskim, wiadomość ta jest miłym zaskoczeniem. Jest nie tylko widomym znakiem jeszcze większego dowartościowania oficjalnej modlitwy Kościoła, ale znakiem prawdziwej troski Kościoła o to, by ta modlitwa mogła kształtować odpowiednio dusze, posługujących się nią.

Przy tej okazji wraca się myślą do początków modlitwy brewiarzowej, sięgających aż IV w., kiedy to Kościół, po odzyskaniu wolności, mógł otworzyć i wspólnotowo wyznawać Chrystusa, dochodząc kolejno do czasu, prawie kompletnej reformy Liturgii godzin, za czasów papieża Pawła VI. Byłoby nieuczciwością taić przedsoborowy kryzys modlitwy brewiarzowej i Prawdą jednak jest i to, że po ukazaniu się odnowionej Liturgii godzin dało się na nowo zauważyć wielkie zainteresowanie Officium Divinum. i to nie tylko wśród tych, którzy mają nałożony obowiązek codziennej modlitwy brewiarzowej. Zauważono bowiem, że dzięki odnowionej Liturgii godzin, powstało wspaniałe dzieło Kościoła, bardzo bogate w duchowe treści i tak zrośnięte z misją Kościoła, że nie sposób je lekceważyć czy nie dowartościować. Jak bardzo oczekiwano na *Liturgia Horarum* świad-

czy fakt, że wydanie wzorcowe z 7 kwietnia 1971, rozeszło się bardzo szybko w Kościele Rzymskim i to w przeszło 40 tys. kompletów i doczekało się przeszło 20 wydań w językach narodowych.

Editio typica altera *Liturgiae Horarum*, jest nowym rozdziałem w historii Liturgii godzin i życiu Kościoła, który dzięki odnowionej modlitwie, lepiej może przeżywać Paschalną Tajemnicę Chrystusa, w ciągu całego Roku Liturgicznego. Na powstanie odnowionego wydania Liturgii godzin, wpłynęła niewątpliwie Konstytucja Apostolska Jana Pawła II z 25 IV 1979 r. *Scripturarum Thesaurus*, w której Ojciec święty, mówiąc o nowym wydaniu Wulgaty wyraził życzenie, by jej teksty zostały zastosowane w Liturgii jak najprędzej, i tak się też dzieje. Potwierdza to odnowiona *Liturgia Horarum*.

Nova Vulgata, została zastosowana w czytaniach biblijnych Czytań i Wigilii, w krótkich czytaniach Jutrzni, Nieszporów, Godzin Mniejszych i Kompletów, a także we wszystkich Pieśniach Starego i Nowego Testamentu. Zastąpiono innymi te teksty, które były w pierwszym wydaniu Liturgii godzin, a których obecnie nie ma w Wulgacie lub mają one inny sens, niezgodny z celebracją, do której zostały wybrane. Zachowano jako dziedzictwo kultury chrześcijańskiej, modlitewnie dojrzałe, tradycyjne biblijne teksty łacińskie. Spełniają one rolę responsoriów po długich czytaniach lub są tradycyjnymi **śpiewami**.

W nowym wydaniu Liturgii godzin znajdujemy nowe antyfony do „Benedictus” i „Magnificat”, dobrane na niedziele i święta według potrójnego cyklu: A, B C. Antyfony te, wprost lub pośrednio odnoszą się do Ewangelii, czytanej w czasie Eucharystii danego dnia.

Wersety biblijne zostały oznaczone numeracją, według Nowej Wulgaty, by łatwiej można było odnaleźć, skąd pochodzi dana lektura.

Psalmy podano według Nowej Wulgaty, z podwójną numeracją. Obok numeru tradycyjnego, w nawiasie podaje się hebrajski numer psalmu.

Ubogacony został również „Dodatek” w Liturgii godzin. Poza tekstami Pieśni i Ewangelii, które służą do celebracji Wigilii, a także poza dowolnymi formułami wprowadzeń do Modlitwy Pańskiej i innymi modlitwami, znajdującymi się w „Dodatku” pierwszego typicznego wydania, w editio typica altera, znajdujemy uroczyste formuły błogosławieństw, które można wykorzystać w Jutrzni lub Nieszporach, a także różne formuły aktu pokutnego, które można zastosować przy odnawianiu Kompletów. Są to te same formuły, które zawiera Mszał Rzymski. Umieszczony na końcu indeks, ułatwia odnalezienie poszukiwanego tekstu.

Można mieć nadzieję, że to nowe wydanie Liturgii godzin przyczyni się do wzrostu duchowego całego Kościoła.